

Nr 13

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående tillstånd för juridiska personer att inneha skjutvapen.

Första lagutskottet har till behandling förehått två inom riksdagen väckta motioner, nr 276 i första kammaren av herr *Sveningsson* samt nr 319 i andra kammaren av herr *Magnusson* i Tumhult. I motionerna, som är lika-lydande, hemställas, »att riksdagen måtte för sin del besluta om sådan ändring i vapenförordningen att även andra juridiska personer än skytte- och försvarsorganisationer själva kunde meddelas innehavstillstånd för vapen, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderlig lagtext».

Till stöd för denna hemställan anför motionärerna, att det i stor utsträckning förekommer att även andra juridiska personer än skytte- och försvarsorganisationer, exempelvis museer, hembygdsföreningar och stiftelser för kulturella ändamål, innehar vapensamlingar. För sådana juridiska personer kan det enligt motionärerna medföra olägenhet att de ej själva kan vara tillståndshavare och därigenom undvika ny ansökan vid personbyte.

Motionerna har remissbehandlats.

Gällande bestämmelser

För rätt att inneha skjutvapen kräves enligt *vapenförordningen den 10 juni 1949* i regel att tillstånd därtill erhållits eller att vapnet enligt äldre bestämmelser deklarerats i särskild ordning. Tillstånd att inneha skjutvapen må enligt 8 § nämnda förordning meddelas endast enskild person som finnes vara i behov av vapnet samt skäligen kan antagas ej komma att missbruka detsamma. Är fråga om pistol eller dylikt fickvapen, må tillstånd ej meddelas med mindre synnerliga skäl är därtill. Även om sökanden ej finnes vara i behov av vapnet kan tillstånd meddelas i vissa särskilda fall, bland annat då vapnet huvudsakligen har affektions- eller prydnadsvärde. I sådant fall må vid tillståndet knytas det villkor för innehavet, att vapnet göres varaktigt obrukbart.

Utän hinder av stadgandet att tillstånd må meddelas endast enskild person, må enligt 9 § tillstånd beviljas vissa skytte- och försvarsorganisationer m. m., som angives i denna paragraf, så ock annan sammanslutning, beträffande vilken Kungl. Maj:t förordnat därom. Ytterligare ett undantag från regeln att endast enskild kan erhålla tillstånd till vapeninnehav föreligger, nämligen beträffande den som författningsenligt är skyldig att anordna verkskydd.

I 12 § lämnas vissa bestämmelser om vård och förvaring av vapen. Envar

som för egen eller annans räkning innehar skjutvapen är sålunda skyldig att taga sådan vård om vapnet, att det ej åtkommes av obehörig. Vapen, som innehaves av sammanslutning som avses i 9 §, må icke förvaras i skyttepaviljong eller annan liknande lokal, med mindre polismyndigheten i den ort, där lokalen är belägen, godkänt densamma. Över sammanslutningens innehav av vapen och deras behöriga förvaring skall styrelsen utöva erforderlig kontroll.

Bestämmelserna i vapenförordningen gäller ej beträffande skjutvapen tillverkade före 1860.

Av motiven till 9 § vapenförordningen torde framgå, att förordnande om tillämpning av paragrafens bestämmelser på andra än där angivna skytte- och försvarsorganisationer m. m. ifrågakommer beträffande sammanslutningar som blir att likställa med nämnda organisationer (se prop. nr 95 år 1949 s. 93—94). Undantaget av vapen tillverkade före 1860 från vapenförordningens bestämmelser sammanhänger med att alltjämt användbara bakladdningsvapen för enhetspatroner började tillverkas först på 1860-talet (se prop. nr 21 år 1961 s. 23).

Remissyttranden

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden över motionerna från *länsstyrelsen i Gävleborgs län* och *statspolisintendenten*. Därjämte har tillfälle att avgiva yttrande över motionerna beretts *Nordiska museets nämnd*, *Föreningen Sveriges landsfiskaler* och *Föreningen Sveriges stadsfiskaler*.

Samtliga remissyttranden utom statspolisintendentens går i tillstyrkande riktning.

Nämnda länsstyrelse kan från sin tidigare verksamhet som tillståndsgivande myndighet icke erinra sig något sådant fall av vapenförvärv, som närmast åsyftas av motionärerna. Detta torde dock enligt länsstyrelsen icke utesluta att frågan kan vara värd uppmärksamhet. Länsstyrelsen håller icke för otroligt, att i de vapensamlingar som förekommer på hembygdsgårdar och liknande kan återfinnas vapen för vilkas innehav tillstånd varit erforderligt. Länsstyrelsen uttalar att i och för sig icke något torde vara att invända mot att undantagsreglerna utsträcker att avse samlingar av vapen, som innehaves av museer och liknande för allmänheten tillgängliga institutioner. Länsstyrelsen anför vidare bl. a. följande:

I detta sammanhang vill länsstyrelsen beröra en annan fråga om vapenförvärv, nämligen sådana förvärv av vapen för skyddsändamål, som göras av industrier, banker och andra liknande företag. Här »kringgås» bestämmelsen i 9 § vapenförordningen på det vis att företagets verkställande direktör eller annan person i ledande ställning inom företaget meddelas tillstånd att inneha erforderligt antal vapen. Vid vederbörandes avgång från sin tjänst förutsättes överlåtelse av innehavet skola ske till hans efterträ-

dare. Det är dock givet, att vissa tidsintervaller härvid kunna uppkomma och att någon för vapnen verkligen ansvarig person tidvis icke finnes. Länsstyrelsen kan icke finna nu rådande förhållanden tillfredsställande och vill ifrågasätta om icke det riktiga förfaringssättet vore att företaget — den juridiska personen — författningsmässigt meddelades tillståndet och att ansvaret för vården av vapnen ålades företagets fungerande verkställande direktör. Viss begränsning till person borde givetvis göras. Berättigade till förvärv kunde vara banker och andra kreditinstitut samt andra företag av sådan art, att myndighet — förslagsvis länsstyrelsen — funnit särskilda åtgärder till företagets skydd vara erforderliga.

Länsstyrelsens yttrande utmynnar i förord för att frågan om utvidgning av undantagsbestämmelserna i 9 § vapenförordningen blir föremål för särskild utredning.

Nordiska museets nämnd anser att den väckta frågan säkerligen har en rätt begränsad räckvidd. Bestämmelserna i vapenförordningen gäller ej vapen tillverkade före 1860. Av yngre vapen, anför nämnden, ingår säkerligen ännu endast ett jämförelsevis ringa antal i museala samlingar. Man torde vidare enligt nämnden kunna räkna med att de lokala polismyndigheterna tillämpar förordningens bestämmelser med sunt förnuft. Efter ingående diskussioner överenskoms sålunda för åtskilliga år sedan, att licens icke skulle krävas för vapen ingående i Nordiska museets samlingar (med undantag för tre moderna jaktgevär, för vilka licens i samband med förvärvet utställdes på museets styresman). Omständigheterna i fråga om registrering och den behöriga förvaringen av vapnen måste emellertid te sig mycket olika, när det gäller ett stort museum och en hembygdsgård. Det torde enligt nämnden bli svårt att kunna uppställa några generella regler på detta område utöver dem som redan är införda i vapenförordningen. I förordningen borde dock lämpligen inrymmas möjlighet för länsstyrelserna, respektive överståthållarämbetet, att meddela generell dispens för museala samlingar att utan licens inneha skjutvapen, i den mån dessa är inventarieförda och märkta som samlingsföremål samt förvaras på ett sådant sätt att obehörigt bruk är praktiskt taget uteslutet.

Landsfiskalsföreningens styrelse anför, att det nuvarande systemet att tillstånd enligt vapenförordningen att inneha av museer, hembygdsföreningar och liknande institutioner och organisationer ägda vapen skall givas viss enskild, till institutionen eller organisationen knuten person framstår som en formell anordning utan täckning av de verkliga förhållandena, samt att systemet torde kunna medföra vissa olägenheter. Det är enligt styrelsens mening motiverat och torde ur säkerhetssynpunkt kunna accepteras, att juridiska personer av här ifrågavarande slag medges rätt att inneha skjutvapen. En förutsättning härför är dock att inom institutionen eller organisationen finnes befattningar eller poster, vars innehavare har sådan ställning och sådana funktioner, att de kan bära innehavares ansvar för institutionens eller organisationens vapen.

Stadsfiskalsföreningen finner, att några allvarigare invändningar icke synes kunna resas mot att licens utställes på sådana juridiska personer som avses i motionerna. Föreningen förutsätter då att föreskriften i 12 § vapenförordningen om skyldighet för där avsedd sammanslutnings styrelse att utöva erforderlig kontroll över innehav och förvaring av vapen göres tillämplig jämväl på ifrågavarande juridiska persons styrelse eller på för ändamålet utsedd och till polismyndigheten anmäld föreståndare. Under förutsättning att så sker har föreningen intet att erinra mot bifall till motionerna.

I *statspolisintendentens* yttrande anföres följande:

Före den 1 juli 1961 var från licenstvång undantagna skjutvapen, som gjorts varaktigt obrukbara (vanligen s. k. pluggade vapen). Vid nämnda tidpunkt gjordes den ändringen att i princip även dylika vapen blev licensbelagda. För att tillgodose bl. a. just sådana intressen, som avses med motionen, har emellertid bestämmelserna i vapenförordningen förklarats icke gälla skjutvapen tillverkade före 1860.

Det torde därför kunna ifrågasättas huruvida andra juridiska personer än de som för närvarande angivas i vapenförordningen ha något mera framträdande behov av att erhålla tillstånd att inneha skjutvapen. Beträffande de sannolikt relativt fåtaliga fall, där exempelvis museer eller hembygdsföreningar innehar skjutvapen av modernare tillverkning än nyss nämnts, talar enligt min mening övervägande skäl för att enskild person alltjämt bör bli ansvarig för vapnen ifråga.

Utskottet

Enligt vapenförordningen, vilken utfärdats av Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande, må tillstånd att inneha skjutvapen i allmänhet ej meddelas juridisk person. Undantag gäller i vissa fall för skytte- och försvarsorganisationer m. m.

I förevarande motioner föreslås sådan ändring i vapenförordningen att juridiska personer även i andra fall än de med nämnda undantag avsedda kan erhålla tillstånd att inneha skjutvapen. Till stöd för förslaget anföres, att det i stor utsträckning förekommer att exempelvis museer, hembygdsföreningar och stiftelser för kulturella ändamål innehar vapensamlingar samt att det för sådana juridiska personer kan medföra olägenhet att de ej kan göras till tillståndshavare och därigenom undvika ny tillståndsansökan vid personväxlingar.

Bestämmelserna i vapenförordningen gäller ej skjutvapen som tillverkats före 1860. Vapen av större värde från museal synpunkt torde därför oftast kunna innehavas av sådana institutioner och organisationer som motionärerna avser, utan att det medför besväret med att söka tillstånd. I betraktande härav kan den olägenhet motionärerna uppmärksammat antagas ha ganska liten betydelse.

I de fall då ett nyare vapen genom donation eller på annat sätt tillfaller

exempelvis en hembygdsförening, blir det för närvarande nödvändigt att någon inom föreningen ställer sig som innehavare av vapnet för föreningens räkning och för sig utverkar tillstånd till innehavet. Om motionärernas förslag genomfördes, skulle det betyda att tillståndet meddelades för föreningen som sådan. Det finge väl då föreskrivas, att ansvaret för vapnet skulle åvila styrelsen eller innehavaren av någon viss funktion inom föreningen. Redan med nuvarande ordning torde det ligga nära till hands att uppfatta innehavet av vapen för en institutions eller organisations räkning som ett huvudsakligen formellt arrangemang. Sannolikt skulle tendensen i denna riktning bli starkare om ansvaret för vapnet överfördes mer eller mindre automatiskt vid personväxlingar i styrelsen och på andra funktionsposter. Enligt utskottets bedömande måste det allvarligt befaras att som följd härav känslan av ansvar hos vederbörande kunde bli alltför uttunnad.

Med hänsyn till det anförda anser sig utskottet icke kunna tillstyrka den av motionärerna förordade ändringen och får således hemställa,

att förevarande motioner, I:276 och II:319, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 mars 1963

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Nyström, Arvidson, fröken Mattson, herrar Ferdinand Nilsson, Lundin och Nyman;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, fru Johansson, fru Boman*, herrar Östrand, Svensson i Vä, Gustafsson i Borås, fröken Bergegren och herr Haglund*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.